

УДК 027.53(477.44):[004.65:908
DOI: 0.31866/2616-7654.10.2022.269439

ВИДОВА СПЕЦИФІКА ЕЛЕКТРОННИХ КРАЄЗНАВЧИХ БАЗ ДАНИХ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

*Оксана Антонюк,
аспірантка,
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
(Київ, Україна)
e-mail: sanavinkray@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0964-4980*

У статті проаналізовано ресурси власної генерації Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки, що є центром інформаційної підтримки краєзнавчих досліджень Вінницького регіону. Наведено перелік та здійснено характеристику електронних краєзнавчих баз даних, які спрямовані на інформаційну підтримку теоретичних і практичних аспектів краєзнавчої діяльності в регіоні. Доведено, що на цьому етапі у центрі уваги є інтеграція бібліографічних інформаційних ресурсів, використання сучасних інформаційних технологій для розширення сфери послуг, забезпечення бібліотек основними бібліографічними, повнотекстовими інформаційними ресурсами. Все це збагачує інформаційний потенціал бібліотеки, розширює інформаційну базу для впровадження різноманітних запитів, надає користувачам нові можливості для інформаційного забезпечення наукової діяльності.

Мета статті полягає в аналізі стану видової специфіки електронних краєзнавчих баз даних Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки (ВОУНБ), їхніх змістових і жанрових особливостей та визначенні напрямів вдосконалення організації їх формування.

Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні методів наукового пізнання (аналітико-синтетичного, статистичного, контент-аналізу електронних краєзнавчих баз даних, зокрема електронно-бібліографічного масиву).

Наукова новизна. Впровадження інформаційних технологій значно збагатило ефективну краєзнавчу бібліографічну діяльність ВОУНБ та зробило доступнішими її результати – краєзнавчі інформаційні продукти та послуги. Особлива увага приділена ресурсам власної генерації, а саме електронним краєзнавчим базам даних ВОУНБ.

Висновки. Отримані результати дослідження засвідчили тенденцію до домінування у використанні у культурному процесі бібліографічних краєзнавчих електронних інформаційних ресурсів. Аналіз використання та зацікавленості користувачів представленою інформацією та надання відкритого віддаленого доступу доводять важливість краєзнавчого контенту, покликаного сприяти формуванню історико-культурної ідентичності регіону в контексті історії держави.

Ключові слова: Вінницька ОУНБ, електронні бази даних, персоналії, краєзнавчі бібліографічні ресурси

ВСТУП

Період незалежності України відзначається активним впровадженням нових інформаційних технологій в електронно-бібліотечній галузі. Завдяки посиленому застосуванню комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотечній галузі невідмінно збільшується інформаційний потенціал обласних бібліотек, що нині стали центрами регіональних бібліотечно-інформаційних систем, накопичення, опрацювання, зберігання та використання видань на всіх носіях інформації. У зв'язку з цим важливим є визначення тенденцій та перспектив розвитку краєзнавчої бібліотечної діяльності, зокрема, створення електронних

каталогів, повнотекстових, фактографічних баз даних, забезпечення віддаленого пошуку інформації та доступу до неї.

Цифрове середовище сприяє розвитку краєзнавчої діяльності в бібліотеках, принципово надаючи нові можливості для створення, зберігання та популяризації ресурсів краєзнавчих знань, забезпечуючи їх широку доступність. Диджиталізація відкриває абсолютно нові можливості для поширення інформації. Тому бібліотеки намагаються активно використовувати інформаційно-комунікаційні технології для обробки інформації в цифровому вигляді, поширювати краєзнавчі матеріали в мережі інтернет з метою популяризації регіональної історії, усвідомлення спадщини минулого та популяризації національної і культурної ідентичності.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ

Безперечним лідером дослідження краєзнавчої діяльності бібліотек є професорка Н. М. Кушнарєнко, яка присвятила цій темі свою докторську дисертацію, низку навчальних посібників, фундаментальних статей. Особливості формування краєзнавчих баз даних як перспективного напрямку розвитку інформаційного забезпечення краєзнавства в інформаційному суспільстві та системного формування бібліотечних краєзнавчих електронних ресурсів досліджені в наукових розвідках О. Михайлової (2013), С. Денисенко (2003), М. Кузнецової (2009), Н. Кушнарєнко (2005), В. Петрикова (2002) та ін.

Зосередження уваги на бібліотечних інформаційних ресурсах у контексті соціокомунікаційних процесів і формування суспільства знань, розкриття шляхів вирішення проблеми актуалізації та інтелектуального доступу до масивів історико-культурної і наукової інформації здійснено К. Лобузіною (2012). Спробу теоретичного обґрунтування видової структури складу краєзнавчих електронних бібліотечних ресурсів, продуктів та послуг, визначення компонентів системи електронних ресурсів із краєзнавства, що становлять структуру комплексної моделі видової класифікації на місцевому та регіональному рівнях, окреслила М. Кузнецова (2009). Ці ресурси мають сприяти вирішенню актуальних проблем сучасного краєзнавства в регіональних наукових бібліотеках, від яких залежить подальший розвиток інформаційно-бібліографічного забезпечення.

Харківська науковиця Н. Кушнарєнко пояснює визначення краєзнавчих баз даних як «сукупність взаємопов'язаних даних, що за своїм змістом стосуються певної місцевості всередині країни, поданих у відповідному форматі на машинному носіїві» (Кушнарєнко, 2007, с. 299) та виділяє шість складових елементів краєзнавчих баз даних: документографічні, повнотекстові, фактографічні, адресно-довідкові, персональні, тематичні. Державний стандарт «Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять» подає визначення «баз даних» як сукупності взаємопов'язаних даних, організованої відповідно до певних правил опису, зберігання та маніпулювання, поданих у формі, придатній для автоматичного опрацювання, й призначеній задовольняти інформаційні потреби користувачів інформації. Розрізнення здійснюється за наступними видами: бібліографічна, фактографічна, реферативна, лексикографічна, повнотекстова база даних (ДСТУ, 2014).

Створення власної цифрової бібліотеки краєзнавчих повнотекстових баз, електронних продуктів ВОУНБ розглядали: Г. Авраменко (2017), О. Антонюк (2017,

2021a, 2021b; Antoniuk, 2022), Г. Слотюк (2008, 2011). Проте не досліджено сучасний стан видової специфіки електронних краєзнавчих баз даних регіональної бібліотеки, їх змістову наповненість та спрямованість як інструменту впливу на комунікаційну динамічність та активність у задоволенні інформаційних потреб користувачів.

Аналіз попередніх розвідок свідчить, що, незважаючи на наявні праці, питання формування краєзнавчих баз даних, зокрема власної генерації, висвітлені недостатньо і потребують окремого наукового дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поширення нових інформаційних технологій сформувало необхідні передумови ВОУНБ для створення електронних краєзнавчих баз даних «від бібліографічних до повнотекстових, що функціонують у різноманітних програмних середовищах власного інформаційного виробництва бібліотеками, виготовлення інформаційно-аналітичних продуктів у режимі «інформація на базі інформації», продуктів, що ефективно розкривають наявні бібліотечні фонди на рівні занурення в змістовну глибину видань, розгляду основних ідей, висновків, прогнозів» (*Електронні інформаційні ресурси бібліотек*, 2011, с. 5).

Завдяки мережній інфраструктурі, що інтенсивно розвивається, ці ресурси стають потенційно доступними будь-якому користувачу мережі та «відкривають» необмежені перспективи для розширення користувацької аудиторії. Принцип організації електронних краєзнавчих баз даних забезпечує можливість накопичення, збереження та надання різноманітних ресурсів у віддаленому доступі.

В Україні розвиток краєзнавчого напрямку є традиційним для обласних бібліотек. За результатами наукового дослідження «Сучасна організаційна структура і кадрове забезпечення краєзнавчої діяльності в регіональних бібліотеках України», проведеного у 2019 р. Національною історичною бібліотекою України, наголошено: «Вінницька ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва має найбільшу кількість краєзнавчих БД – 13 <...> на сайті бібліотеки доступні понад 10 краєзнавчих» (*Краєзнавча робота*, 2019, с. 27).

Основою сучасного інформаційно-бібліографічного обслуговування із краєзнавства є електронний каталог та краєзнавчі електронні бази даних власної генерації, функціонування здійснюється на базі сектору створення краєзнавчих баз даних відділу краєзнавства ВОУНБ. Головною метою є виокремлення та створення конкретної бази даних, відповідно присвяченої або персоналії, або тематичному масиву. База даних дає чітке уявлення про стан бібліографічної забезпеченості окремих проблем, що дозволяє робити висновки про актуальність підготовки інформаційних ресурсів по окремих проблемах та темах, групування бібліографічних записів персоналій. Через потреби сучасних користувачів в отриманні повнотекстової інформації спостерігається тенденція підвищення інформативності бібліографічних БД шляхом приєднання до бібліографічних записів повних текстів публікацій (у форматі PDF, Word).

Упродовж 1957–2002 рр. ВОУНБ видавала щорічний універсальний бібліографічний показник «Література про Вінницьку область за ... рік» – своєрідний регіональний літопис життя краю. До показника включалися книги, найбільш важливі публікації краєзнавчого змісту із наукових, періодичних видань. З активним роз-

витком інформаційно-електронних технологій, починаючи з 2003 р., цей щорічник став основою для створення й активного наповнення електронної бази даних (ЕБД) «Література про Вінницьку область». На сьогодні це одна із найбільших баз, яку наповнюють фахівці відділу краєзнавства спільно з бібліографами-краєзнавцями районних бібліотек. Станом на червень 2022 р. обсяг бази становить 151 450 бібліографічних записів статей періодичних видань, опублікованих у регіональній та всеукраїнській пресі, матеріали з наукових збірників. Із моменту свого створення ресурс привернув увагу краєзнавців, викладачів і студентів. Структура та наповнення БД систематизовані згідно зі схемою для краєзнавчих каталогів з урахуванням вимог сучасності та специфіки краю. БД надає унікальні можливості для краєзнавчої діяльності бібліотеки, а саме забезпечує повноту відбору регіональної інформації внаслідок багатофункціонального національного поповнення свого фонду та його розкриття за допомогою аналітико-синтетичної обробки джерел, виявлення регіональних матеріалів у просторах інтернету. Особливістю бази «Література про Вінницьку область» є наявність авторитетного файлу із розробленими предметними рубриками з урахуванням особливостей Вінницького регіону. Це дозволяє з більшою глибиною провести систематизацію документів бази даних, розкрити їх зміст згідно з тематикою. Для забезпечення ефективного пошуку база містить бібліографічні та лексикографічні словники. Матеріали відображають усі сторони життя Вінниччини, хроніку суспільно-політичного, культурного, мистецького життя.

База даних «Голодомор» створена у 2005 р. та вміщує бібліографічні записи окремих видань, публікації у наукових збірниках, альманахах, всеукраїнських та регіональних засобах масової інформації, матеріали конференцій, спогади та свідчення очевидців, інформацію про заходи із вшанування пам'яті жертв трагедії, меморіалізацію тих страшних подій у кожному населеному пункті Вінниччини в роки голодоморів в Україні (1921–1923, 1932–1933, 1946–1947). Станом на червень 2022 р. внесено 1298 записів.

Виокремлена база даних «Бібліотека» (2005 р.), в якій вміщені матеріали про діяльність бібліотеки, зокрема публікації її провідних фахівців. Бібліографічні записи вміщують наукові, довідкові, бібліографічні, методичні, періодичні видання, підготовлені фахівцями ВОУНБ за період її функціонування. Низка видань, яка вміщена у базі, підготовлена у співпраці з іншими організаціями, установами Вінниччини та провідними науковцями і краєзнавцями міста. База станом на червень 2022 р. нараховує 2759 бібліографічних записів.

До 1000-ліття від дня заснування пам'ятки культурної спадщини національного значення – Лядівського Усікновенського скельного чоловічого монастиря (1013 р.) с. Лядова Могилів-Подільського району Вінницької області у 2013 р. була створена база даних «Лядівський монастир». Станом на червень 2022 р. база містить 271 бібліографічний запис. Вони знайомлять із діяльністю монастиря, його відбудовою, віднайденням старовинних монастирських дзвонів у Дністрі, подільським православним ярмарком на його території, розвитком туризму тощо. Заслуговує на увагу книга Віталія Володимировича Давиденка, українського політолога, економіста, журналіста, доктора політичних наук, кандидата філософських наук, академіка Української академії політичних наук, заслуженого працівника соціальної сфери України «Монастир» (Вінниця, 2013), яка перевидавалася 5 разів загальним накладом понад 20 тисяч примірників, неодноразово

ставала лауреатом літературних премій, у тому числі у 2013 р. відзначена літературною премією імені Михайла Стельмаха.

Важливим джерелом краєзнавчої інформації є база даних «Вінниччина в роки Другої світової війни» (2013 р.), записи якої висвітлюють основні віхи суспільно-політичного, соціально-економічного та культурного життя краю в часи воєнного лихоліття: період окупації Вінниччини у 1941–1944 рр., оборонні бої на її території, злodianня фашистських окупантів щодо мирного населення, спалені села, голокост, гетто, в'язнів нацистських концтаборів, польову ставку Гітлера «Вервольф», трудові ресурси цивільного населення Вінниччини та систему примусової праці за часів окупації, оstarбайтерів, антифашистський рух опору на Вінниччині у 1941–1944 рр., партизанський рух у 1941–1944 рр., націоналістичне підпілля на Вінниччині в роки Другої світової війни, діяльність ОУН-УПА, участь вінничан в антинацистському європейському русі опору, визволення Вінниччини від гітлерівських загарбників, інформацію про Героїв Радянського Союзу – учасників визволення Вінниччини, уродженців Вінниччини на фронтах Другої світової війни, вінничан – повних кавалерів ордена Слави, меморіалізацію ратного подвигу вінничан у Другій світовій війні, меморіальні комплекси, пам'ятники, пам'ятні знаки, меморіальні дошки, відзначення річниць звільнення Вінниччини від нацистської окупації в незалежній Україні; відображення подвигу вінничан у художній літературі, творах мистецтва, на сценах театрів Вінниччини тощо. Станом на червень 2022 р. база містить 1309 бібліографічних записів.

Із початком у 2014 р. російсько-української війни виникла нагальна потреба у зборі інформації про учасників Революції гідності та ООС (АТО) і вшанування пам'яті мешканців області, які загинули, захищаючи незалежність України. У рамках проекту «Фіксуємо сьогодні для історії» (Вінницька ОУНБ, ГО «Асоціація бібліотек Вінниччини») у 2014 р. створено повнотекстову базу «Вінниччани – учасники Революції гідності та ООС (АТО)». Бібліографічні записи інформують про життя і діяльність учасників Революції гідності та ООС (АТО). Серед них вінничани Герої України: Валерій Олександрович Брезденюк (1963–2014), український художник, відомий своїми малюнками на воді; Леонід Петрович Полянський (1975–2014), залізничник зі Жмеринки, останні роки мешкав у Києві; Максим Миколайович Шимко (1979–2014), історик, учасник Клубу історичної реконструкції «Білий вовк», козак 4-ї сотні Самооборони Майдану; Юрій Вікторович Коваленко (1977–2014), український військовик, підполковник, -заступник командира загону спеціального призначення 3-го окремого полку спеціального призначення оперативного командування «Південь» Сухопутних військ Збройних сил України; Дмитро Олександрович Майборода (1980–2014), український військовик, майор, командир екіпажу літака АН-26 456-ї окремої бригади військово-транспортної авіації Повітряних сил Збройних сил України; Костянтин Вікторович Могилко (1978–2014), український військовик, підполковник, командир літака, командир ескадрильї «Блакитна стежа» 15-ї окремої бригади транспортної авіації Повітряних сил Збройних сил України; Євген Михайлович Пікус (1979–2014), український військовик, полковник Державної прикордонної служби України; В'ячеслав Анатолійович Семенов (1969–2015), старший лейтенант, заступник начальника першої прикордонної застави оперативно-бойової прикордонної комендатури Могилів-Подільського прикордонного загону; Сергій Станіславович Собко (нар.

1984 р.), український військовик, полковник Збройних сил України, бригадний генерал (2022), командир 128-ї окремої гірсько-штурмової бригади, начальник штабу – заступник командувача сил територіальної оборони Збройних сил України. Через військову агресію Російської Федерації з 24 лютого 2022 р. база поповнюється новими іменами захисників із Вінниччини.

Важливою частиною збереження бібліотечних фондів є оцифрування видань. При цьому важливо отримувати цифрові копії, придатні для безпечного зберігання, якісного розпізнавання тексту та подальшого використання документів в інформаційних системах. Із метою забезпечення організації виготовлення якісних оцифрованих копій та надання доступу до них віддаленим користувачам було створено базу даних «Оцифровані видання», що вміщує повнотекстові видання – власну бібліографічну продукцію, оцифровані раритетні, рідкісні джерела. Станом на червень 2022 р. у базі 769 записів. Принагідно відзначити, що представлена значна частина документів краєзнавчого характеру: «Звіт про діяльність бюро Робмеду за 1925–26 рік», «Записки Вінницького Українського Педагогічного Технікуму» (Вінниця, 1929), «Отчет Подольского губэкономсовещания Украинскому экономическому совету: апрель-сентябрь 1922 г.: с приложением краткого исторического обзора Советского строительства и народного хозяйства на Подолии за 1917–1922 гг.» (Вінниця, 1922), «Отчет Правления общему собранию попечительства о недостаточных учениках Винницкого реального училища. За 1914 год» (Вінниця: Тип. Балмазіи и Ландвигера, 1915), «Отчетъ о состояніи церковно-приходскихъ школъ Подольской епархіи за 1888/9 учебный годъ» (без міста, 1890) та інші. Серед бібліографічних видань: «Вінниччина в контексті Української революції 1917–1921 років» (Вінниця, 2021), «Економіка України: книги вінницьких видавництв: до 30-річчя незалежності України (Вінниця, 2021, електронне видання), «З поглядом у минуле та сьогодення історії» (до 60-річчя від дня народження науковця Івана Мироновича Романюка) (Вінниця, 2022) та інші.

«Календар знаменних і пам'ятних дат» (2005 р., повнотекстова) подає перелік про визначні події історії, суспільно-політичного, громадського та культурного життя області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, життя і діяльність яких пов'язані з Вінниччиною, інформацію про непересічні досягнення наших земляків як в області, так і в Україні. В межах одного запису до короткого змісту події додаються основні віхи життя особистості та джерела інформації. Обсяг записів станом на червень 2022 р. нараховує 1654 одиниці.

У рамках проекту «Голоси живої історії» (реалізований у 2018 р.) за результатами збору усної історичної спадщини було створено базу даних «Усна історія», що включає інформацію про документи Фонду усної історичної спадщини. Переважно представлено більшість зібраних та опрацьованих інтерв'ю, спогадів, розповідей, записів свідчень учасників антитерористичної операції, Революції гідності та подій на Майдані, внутрішньо переміщених осіб з АР Крим, Донецької і Луганської областей України. Також вдалося зафіксувати розповіді волонтерів, які поділилися своїми враженнями від спілкування з воїнами АТО (ООС) та жителями прифронтових населених пунктів. На червень 2022 р. база даних вміщує 115 записів.

Із метою збереження унікальних раритетних краєзнавчих періодичних видань кінця XIX – початку XX ст., що зберігаються у відділі краєзнавства, створено локальну повнотекстову електронну базу даних «Краєзнавчі періодичні видання

кінця XIX – початку XX ст.» (2020 р.). Вона представляє видання, які розкривають громадсько-політичне життя краю, його культурно-просвітні, ліберально-буржуазні, демократичні, прогресивні настрої. База містить опис та повний текст губернських, повітових, міських, військових, сільськогосподарських газет різних товариств, комітетів та організацій, видання тимчасового й разового характеру, а також додатки до газет. Станом на червень 2022 р. у базі 386 бібліографічних записів. Тут також значна частина оцифрованих періодичних видань 1919 року – періоду визвольних змагань, однієї з унікальних на сьогодні сторінок історії української преси, а саме «Новий шлях» (1919), «Подольский край» (1919), «Подольское слово» (1919), що відображали політичні, соціально-економічні й культурні події в Україні та Поділлі під впливом національно-визвольних змагань.

В українському суспільстві зростає інтерес до персоніфікації його історії в постатях усіх рівнів – від національного до регіонального. Сучасні можливості формування значних масивів бібліографічної інформації дають змогу поєднати різні види документів, електронні тексти, гіперпосилання в одному місці – базі даних, створюють принципово нове середовище для інтеграції, опрацювання та використання бібліографічних знань про окремих осіб. Становлення та розвиток електронних ресурсів регіональної біографічної інформації, збереження документно-інформаційних ресурсів як бази наукових досліджень, наукове, аналітичне, бібліографічне опрацювання інформації, створення корпоративних електронних інформаційних ресурсів і забезпечення використання світового потоку інформації висвітлено у колективній монографії українських науковців (*Інформаційна складова*, 2012).

ВОУНБ має досвід створення інформаційних продуктів у галузі біографістики – баз даних, бібліографій та біобібліографій, метою яких є зібрання бібліографічних записів про визначних осіб Вінниччини, чие життя та діяльність тісно пов'язані із регіоном. Ці бази сприятимуть розкриттю фонду ВОУНБ, задоволенню інформаційних запитів користувачів, створенню бібліографічних посібників.

До персональних електронних краєзнавчих баз даних входять інформаційні джерела різного походження, оскільки вони мають акумулювати електронну бібліографічну інформацію, повнотекстові біографічні інформаційні джерела, в тому числі архівні і музейні, дослідження науковців, твори літераторів.

У структурі ресурсу: біографія діяча, бібліографія його праць та матеріалів про нього, окремі повнотекстові твори та інші додаткові матеріали, зокрема фотогалерея, присвячена особистості, а також матеріали, що розкривають діяльність установи, яка носить його ім'я. Вміщено інформацію про нагороди, премії, пам'ятники, наукові читання, пов'язані з ім'ям видатної особи, тощо.

Електронна база даних «Василь Стус» (започаткована 2008 р.) включає бібліографічні записи із книг, посібників, збірників, періодичних видань, матеріалів інтернету, що висвітлюють життя та творчість В. Стуса на Вінниччині. Станом на червень 2022 р. внесено 2016 бібліографічних записів. База створювалася в ході підготовки фундаментального науково-допоміжного покажчика «Постать Василя Стуса над плином часу», присвяченого 70-річчю від дня народження письменника-земляка, Героя України.

Електронна база даних «Михайло Коцюбинський та Вінниччина» (створена 2012 р.) включає бібліографічні записи із книг, посібників, збірників, періодичних

видань, ресурсів інтернету, що висвітлюють життя та творчість М. Коцюбинського на Вінниччині. Станом на червень 2022 р. містить 1119 бібліографічних записів. Коцюбинський Михайло Михайлович – український письменник-класик, громадський діяч. Народився в м. Вінниця, дитинство та юність минули в селах і містечках Поділля – Барі, Кукавці, Шаргороді, Станіславчику, Пикові.

Електронна база даних «Тарас Шевченко та Вінниччина» (започаткована 2012 р.) включає бібліографічні записи із книг, посібників, збірників, періодичних видань, матеріалів інтернету, що висвітлюють життя та творчість Т. Шевченка на Вінниччині. Станом на червень 2022 р. містить 1231 бібліографічний запис. Шевченко Тарас Григорович – видатний український поет, художник, мислитель. 1846 р. він у складі Археографічної комісії подорожував Поділлям, за кілька днів Шевченко перетнув Вінниччину з північного сходу на південний захід через поштові станції – Морозівку, Плисків, Брацлав, Шпиків, Джурин, Серби, Могилів-Подільський, Яришів, Муровані Курилівці.

Електронна база даних «Михайло Грушевський і Вінниччина» (започаткована 2016 р.) містить бібліографічні записи із книг, посібників, збірників, періодичних видань, матеріалів інтернету, що висвітлюють життя та діяльність М. Грушевського на Вінниччині. Станом на червень 2022 р. вміщує 399 бібліографічних записів. Грушевський Михайло Сергійович – одна з найвидатніших постатей в історії України, визначний вчений, політичний діяч, письменник, публіцист. Життям та діяльністю пов'язаний із Вінниччиною, зокрема із с. Сестринівка, нині Хмільницького району.

Повнотекстова бібліографічна електронна база даних «Микола Леонтович і Вінниччина» (2020) наповнюється тематичними бібліографічними записами із видань, посібників, збірників, періодичних видань тощо, що висвітлюють життя та творчість М. Леонтовича. Леонтович Микола Дмитрович – всесвітньо відомий композитор, хоровий диригент, педагог, фольклорист, музично-громадський діяч.

ВОУНБ накопичила достатній досвід зі створення та функціонування електронних краєзнавчих баз даних власної генерації. Перспективою розвитку такого типу ресурсів вважаємо доопрацювання вже створених баз даних повнотекстових версій бібліографічних записів у поєднанні з оцифрованими копіями.

Вочевидь, у недалекому майбутньому більш відчутною стане навігаторська функція працівників бібліотек. І не лише в бібліографічній сфері, як це маємо на сьогодні в практичній роботі. Ідеться про налагодження доступу до повнотекстових матеріалів, активну допомогу замовникам у відборі такої інформації, підготовку її до ефективного практичного використання (*Електронні інформаційні ресурси бібліотек*, 2011, с. 14).

ВИСНОВКИ

Краєзнавча діяльність є одним із важливих напрямів роботи ВОУНБ, спрямованих на створення різноманітних ресурсів, багатоаспектне розкриття історії та сучасного життя Вінницького регіону. Інформаційною основою цієї діяльності є фонд ВОУНБ. Необхідною умовою найповнішої реалізації краєзнавчих досліджень є залучення інформаційних ресурсів власної генерації, повнотекстових ресурсів, створення баз даних регіональної спрямованості з глибоким аналітико-синтетичним опрацюванням контенту.

Аналіз використання баз даних краєзнавчої спрямованості засвідчив, що пошуговування ними значно полегшує тематичний пошук для користувачів. Водночас створювати краєзнавчі бази даних варто з урахуванням попиту на ці продукти.

Зазначено, що створені краєзнавчі бази даних у кілька разів підвищують ефективність пошуку тематичної, персональної інформації та стануть цінним джерелом під час вивчення певних періодів історії Вінниччини, значного внеску окремих діячів у розвиток регіону.

Реалії сьогодення надають можливість створення історико-дослідницької бібліографічної бази власної генерації, виступати ефективним комунікаційним каналом у площині користувач–бібліотека та є перспективним напрямом у розвитку інформаційних ресурсів.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Авраменко Г. М., Антонюк О. Ю. Цифрова бібліотека – бібліотека майбутнього (з досвіду створення повнотекстової краєзнавчої бази даних у Вінницькій ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва). *Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 2 листоп. 2017 р. / ред.: Т. С. Кудласевич, М. А. Поліщук. Київ, 2017. С. 12–18.
- Антонюк О. Ю. Електронні бібліографічні ресурси регіональної наукової бібліотеки. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : зб. матеріалів Четвертої міжнар. наук. конф., Київ, 20–22 трав. 2021 р. / упоряд. М. М. Цілина. Київ, 2021а. С. 87–89.
- Антонюк О. Ю. Електронні персональні бази даних наукової бібліотеки. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 5–7 жовт. 2021 р.). / відп. за вип. М. В. Іванова. Київ, 2021б. С. 361–364.
- Денисенко С. О. Інтеграція краєзнавчих фондів бібліотек регіону в умовах інформатизації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 07.00.08 / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2003. 22 с.
- ДСТУ 7448:2013. Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. Чинний від 2013.29.11. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 46 с. (Національний стандарт України).
- Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства : монографія / авт. кол.: О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін. Київ : НБУВ, 2011. 235 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002172> (дата звернення: 25.05.2022).
- Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського суспільства : монографія / авт. кол.: О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. Київ : НБУВ, 2012. 202 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003170> (дата звернення: 25.05.2022).
- Краєзнавча робота в бібліотеках України : інформ. бюлетень. Вип. 30 / Нац. іст б-ка України ; підгот.: В. П. Кисельова, О. В. Покропивна ; ред. О. В. Михайлова. Київ, 2019. 83 с.
- Кузнєцова М. Класифікація бібліотечних електронних ресурсів з краєзнавства як платформа функціонування їхньої цілісної системи. *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 6. С. 24–28.
- Кушнарєнко Н. М. Бібліотечне краєзнавство : підручник. Київ : Знання, 2007. С. 502 с.

- Кушнаренко Н. М. Стратегічні напрями краєзнавчої діяльності бібліотек в умовах електронного середовища. *Бібліотечне краєзнавство: нові технології* : матеріали міжнар. семінару, 22–23 берез. 2005 р. / уклад.: Н. І. Полянська, В. О. Ярошик. Харків, 2005. С. 4–10.
- Лобузін К. Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / відп. ред. О. С. Онищенко. Київ : НБУВ, 2012. 252 с.
- Михайлова О., Чеховська І. Краєзнавчі веб-ресурси регіональних бібліотек на сайті Національної історичної бібліотеки України. *Бібліотечний вісник*. 2013. № 6. С. 16–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2013_6_6 (дата звернення: 25.05.2022).
- Петрикова В. Т. Краєзнавчий бібліотечно-інформаційний сервіс в умовах інформаційного ринку. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2002. Вип. 9. С. 7–15.
- Слотюк Г. М. Краєзнавчі продукти бібліотек Вінниччини у мережі Інтернет: структурно-видовий склад. *Краєзнавство: історичний досвід та перспективи розвитку* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Вінниця, 13–15 жовт. 2010 р. Вінниця, 2011. С. 60–61.
- Слотюк Г. М. Система краєзнавчих електронних баз даних – важливий сегмент інформаційних ресурсів бібліотеки. *Краєзнавство в системі розвитку духовності і культури регіону* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Вінниця, 21–23 жовт. 2008 р. Вінниця, 2008. С. 48–54.
- Antoniuk O. Oral history research fund and electronic database «Oral history» as parts of electronic memory of Ukraine. *Scientific Research and Innovation* : 1st International Scientific and Practical Internet Conference (Dnipro, April 7–8, 2022). Dnipro, 2022. P. 17–19.

REFERENCES

- Avramenko, H. M., & Antoniuk, O. Yu. (2017, November 2). Tsyfrova biblioteka – biblioteka maibutnoho (z dosvidu stvorennia povnotekstovoi kraieznavchoi bazy danykh u Vinnytskii OUNB im. K. A. Timiriazieva) [The digital library is the library of the future (from the experience of creating a full-text local history database at the K. A. Timiryazev National University of Vinnytsia)]. In T. S. Kudlasevych, M. A. Polishchuk (Eds.), *Bibliotekne kraieznavstvo u kulturnomu prostori Ukrainy [Library local studies in the cultural space of Ukraine]*, Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (pp. 12–18.), Kyiv, Ukraine. National Historical Library of Ukraine [in Ukrainian].
- Antoniuk, O. Yu. (2021a, May 20–22). Elektronni bibliografichni resursy rehionalnoi naukovi biblioteki [Electronic bibliographic resources of the regional scientific library]. In M. M. Tsilyna (Comp.), *Informatsiia, komunikatsiia ta upravlinnia znanniamy v hlobalizovanomu sviti [Information, communication and knowledge management in a globalized world]*, Proceedings of the 4th International Scientific Conference (pp. 87–89), Kyiv, Ukraine. KNUKiM Publishing Center [in Ukrainian].
- Antoniuk, O. Yu. (2021b, October 5–7). Elektronni personalni bazy danykh naukovi biblioteki [Electronic personal databases of the scientific library]. In M. V. Ivanova (Ed.), *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Vid upravlinnia resursamy – do upravlinnia znanniamy [Library. Science. Communication. From resource management to knowledge management]*, Proceedings of the International Scientific Conference (pp. 361–364), Kyiv, Ukraine. Vernadsky National Library of Ukraine [in Ukrainian].
- Denysenko, S. O. (2003). *Intehratsiia kraieznavchykh fondiv bibliotek rehionu v umovakh informatyzatsii [Integration of local history funds of libraries of the region in the conditions of informatization]* [Abstract of DSc Dissertation, Kharkov State Academy of Culture] [in Ukrainian].
- Ukrainskyi instytut naukovo-tekhnichnoi ta ekonomichnoi informatsii. (2014). *Informatsiia ta dokumentatsiia. Bibliotekno-informatsiina diialnist. Terminy ta vyznachennia poniat [Infor-*

- mation and documentation. Library and information activity. Terms and definitions*] (DSTU 7448:2013) [in Ukrainian].
- Onyshchenko, O. S., Dubrovina, L. A., Horovyi, V. M., Popyk, V. I., Lobuzina, K. V., Samokhina, N. F., Kaliberda, N. Yu., Dobko, T. V., Soloidenko, H. I., Kulakovska, T. L., Chupryna, L. A., Matviichuk, A. V., Kudinov, M. O., & Yaremenko, L. M. (2011). *Elektronni informatsiini resursy bibliotek u pidnesenni intelektualnogo i dukhovnogo potentsialu ukrainskoho suspilstva* [Electronic information resources of libraries in raising the intellectual and spiritual potential of Ukrainian society] [Monograph]. Vernadsky National Library of Ukraine. <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002172> [in Ukrainian].
- Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M., Popyk, V. I., Polovynchak, Yu. M., Hrachak, T. Yu., Voroshyllov, O. V., Matviichuk, A. V., Symonenko, O. V., & Kulakovska, T. L. (2012). *Informatsiina skladova sotsiokulturnoi transformatsii ukrainskoho suspilstva* [Informational component of sociocultural transformation of Ukrainian society] [Monograph]. Vernadsky National Library of Ukraine. <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003170> [in Ukrainian].
- Kyselova, V. P., & Pokropyvna, O. V. (Comps.). (2019). *Kraieznavcha robota v bibliotekakh Ukrainy* [Local history work in the libraries of Ukraine] [Fact sheet] (O. V. Mykhailova, Ed.; Iss. 30). National Historical Library of Ukraine [in Ukrainian].
- Kuznetsova, M. (2009). Klasyfikatsiia biblioteknykh elektronnykh resursiv z kraieznavstva yak platforma funktsionuvannia yikhnoi tsilnisnoi systemy [Classification of library electronic resources on local history as a platform for the functioning of their integrated system]. *Bulletin of the Book Chamber*, 6, 24–28 [in Ukrainian].
- Kushnarenko, N. M. (2007). *Bibliotekne kraieznavstvo* [Library local history]. *Znannia* [in Ukrainian].
- Kushnarenko, N. M. (2005, March 22–23). Stratehichni napriamy kraieznavchoi diialnosti bibliotek v umovakh elektronnoho seredovyscha [Strategic directions of local history activities of libraries in the electronic environment]. In N. I. Polianska, V. O. Yaroshyk (Comps.). *Bibliotekne kraieznavstvo: novi tekhnologii* [Library regional studies: new technologies], Proceedings of the International Seminar (pp. 4–10), Kharkiv, Ukraine. Kharkiv Korolenko State Scientific Library [in Ukrainian].
- Lobuzina, K. (2012). *Tekhnologii orhanizatsii znannievnykh resursiv u bibliotekno-informatsiinii diialnosti* [Technologies for the organization of knowledge resources in library and information activities] (O. S. Onyshchenko, Ed.) [Monograph]. Vernadsky National Library of Ukraine [in Ukrainian].
- Mykhailova, O., & Chekhovska, I. (2013). Kraieznavchi veb-resursy rehionalnykh bibliotek na saiti Natsionalnoi istorychnoi biblioteky Ukrainy [Local history web resources of regional libraries on the website of the National Historical Library of Ukraine]. *Biblioteknyi visnyk*, 6, 16–21. http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2013_6_6 [in Ukrainian].
- Petrykova, V. T. (2002). Kraieznavchiy bibliotekno-informatsiinyi servis v umovakh informat-siynoho rynku [Local history library and information service in the conditions of the information market]. *Academic Papers of the Vernadsky National Library of Ukraine*, 9, 7–15 [in Ukrainian].
- Slotiuk, H. M. (2011). Kraieznavchi produkty bibliotek Vinnychchyny u merezhi Internet: strukturno-vydovyi sklad [Local history products of Vinnytsia libraries on the Internet: structural and species composition] In *Kraieznavstvo: istorychnyi dosvid ta perspektyvy rozvytku* [Local studies: historical experience and development prospects], Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference (pp. 60–61), Vinnytsia, Ukraine. K. Timiryazev Vinnytsia Regional Universal Scientific Library [in Ukrainian].
- Slotiuk, H. M. (2008, October 21–23). Systema kraieznavchykh elektronnykh baz danykh – vazhlyvyi sehment informatsiinykh resursiv biblioteky [The local history electronic database system is an important segment of the library's information resources]. In *Kraieznavstvo v systemi rozvytku dukhovnosti i kultury rehionu* [Local studies in the system of development of spirituality and culture of the region], Proceedings of the International Scientific and

Practical Conference (pp. 48–54), Vinnytsia, Ukraine. K. Timiryazev Vinnytsia Regional Universal Scientific Library [in Ukrainian].

Antoniuk, O. (2022, April 7–8). Oral history research fund and electronic database "Oral history" as parts of electronic memory of Ukraine. In *Scientific Research and Innovation, Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference* (pp. 17–19), Dnipro, Ukraine. Marenichenko V. V. [in English].

UDC 027.53(477.44):[004.65:908

Oksana Antonyuk,
PhD Student,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: sanavinkray@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0964-4980

VARIETY SPECIFICS OF ELECTRONIC LOCAL HISTORY DATABASES OF VINNYTSIA REGIONAL UNIVERSAL SCIENTIFIC LIBRARY

The resources of own generation of Vinnytsia Regional Universal Scientific Library, which is the centre of information support to the local history studies of Vinnytsia region, have been analysed in this article. A list of electronic local history databases has been highlighted, as well as their specification has been described. These objects of studying are aimed at providing information support of theoretical and practical aspects of the local history activities in the mentioned region. It has been proved that at this stage the areas of focus include integration of bibliographic information resources, usage of modern information technologies for expanding the scope of services, providing libraries with core bibliographic, full-text information resources. All this enriches the information capacity of the library, broadens the information base in order to implement a variety of requests, provides the users with new opportunities related to information support for scientific activity.

The aim of the article is to analyse the state of variety specifics of electronic local history databases of Vinnytsia Regional Universal Scientific Library (VRUSL), their content and genre characteristics, and determine the directions of their formation improvements.

Research methodology is based on the methods of scientific knowledge (analytical and synthetic method, statistic method, content-analysis of electronic local history databases, in particular, electronic bibliographic data).

The scientific novelty. Information technologies implementation has significantly contributed to the efficiency of VRUSL local history bibliographic activity, and made its results more available, e.g. local history information products and services. In this research, a special focus has been put on the resources of own generation, that is electronic local history databases of VRUSL.

Conclusions. Obtained research results have proved the tendency of use domination of bibliographic local history electronic information resources in the cultural process. The analysis of the users' application and their interest in presented information, as well as opportunities of distant open access, prove the importance of local history content which calls for regional historical and cultural identity formation in the context of state history.

Keywords: Vinnytsia RUSL, electronic databases, personalities, local history bibliographic resources.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2022р.